



# V MYSLI VRAHA



SKUTEČNÉ ČESKÉ  
KRIMINÁLNÍ PŘÍBĚHY



Denisa Prošková

 GRADA

# V MYSLI VRAHA

SKUTEČNÉ ČESKÉ  
KRIMINÁLNÍ PŘÍBĚHY



**Denisa Prošková**

**V MYSLI  
VRAHA**

**SKUTEČNÉ ČESKÉ  
KRIMINÁLNÍ PŘÍBĚHY**

## **Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy**

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Copyright © Denisa Prošková 2024

© Grada Publishing, a.s., 2024

2. rozšířené a upravené vydání

## OBSAH

Úvodem .....	7
Napravený hříšník Václav Babinský .....	9
Konec manželství krásné Hildegardy Cecílie .....	27
Poslední bílá sobota na statku Doyscherhof .....	46
Otýlie Vranská, mýtus ženy z kufru .....	71
Sen zahradníka ze zámku v Náměšti nad Oslavou .....	94
Spartakiádní vrah Jiří Straka .....	116
Český import, Karla Leanne Homolka .....	130
Milan Lubas, první český vrah usvědčený metodou DNA .....	148
Bavorské (ne)šťěstí Miroslavy Kukačkové .....	155
Příběh Stephana Knaepena .....	165
Manželé Stodolovi: Ti, kteří doběhli českou policii .....	180
Sadistická uspávačka Jaroslava Fabiánová .....	200
Bonusový případ na závěr - Vraždící domy .....	208
Poděkování .....	219
Zdroje .....	221

*Když mají lidi lepší podmínky pro život,  
dosáhnou tím lepších vlastností?  
Pro to neexistuje důkaz!*

Cyril Höschl, psychiatr

*„Nezabiješ!“*

páté přikázání z katolického a luteránského desatera

*„Vrazi jsou orientovaní na moc a kontrolu nad obětí.  
Přitahuje je být pánem nad životem a smrtí.  
Imponuje jim možnost rozhodovat  
o ultimativních, nevratných věcech.“*

Ludmila Čírtková, forenzní psycholožka a soudní znalkyně

# ÚVODEM

„Nebylo ti z těch hrůz a neštěstí obětí špatně?“ Podobné otázky jsem měla na talíři po celou dobu sepisování této knížky. Nebylo. Neposoudím, jestli za to může víc moje novinářská praxe, která vede k určité míře cynismu, anebo věk. Jako paní středních let už totiž vím, že nemá smysl trápit se nad něčím, co nemohu změnit. Až na jednu výjimku – příběh „vraždícího domu“, kdy šlo spíše o šlendrián z hamižnosti než o úmysl, ale ve finále se na oběti všichni vykašlali – kdy mi, přiznávám, kapaly slzy na klávesnici, jsem si od těch 12 případů udržela odstup. Jen mi potvrdily to, co všichni stejně víme, že lidé jsou pořád stejní, mění se jen kostýmy a kulisy, a že „staré dobré časy“ nikdy neexistovaly! Lháři vždycky lhali, podvodníci podváděli, zloději kradli, vrazi vraždili. Vždycky se kličkovalo a prchalo před zákonem. Spravedlnost často neviděla ani na jedno oko a navrch kulhala.

Odjakživa panuje poptávka a hlad po romantických hrdinech, opravdových chlapech. Proto cítím silnou potřebu zdůraznit, že tato kniha



nevznikla, aby je opěvovala. Vrazi a desperáti nás vzrušují svojí silou, lstivostí a odvahou, s níž porušují pravidla, jen tehdy, když o nich čteme nebo o nich sledujeme filmy. V momentě, kdy je potkáme tváří v tvář, zjišťujeme, že je všechno jinak.

Knížka je kolekcí notoricky známých i zcela neznámých nebo zapomenutých domácích kriminálních případů a jejich protagonistů. Od nejslavnějšího, ač celkem bezvýznamného zločince Václava Babinského z počátku 19. století, přes kauzy, které hýbaly první republikou, až po současnou Jaroslavu Fabiánovou nebo manžele Stodolovy, odpykávající si doživotní tresty v českých věznicích.

Lítost a soucit bychom měli cítit s jejich oběťmi a pozůstalými po nich, proto si při četbě hlavně užíjte vědomí, že jste v bezpečí a že všechno, co se stalo a děje, je pro tentokrát jenom na papíře.

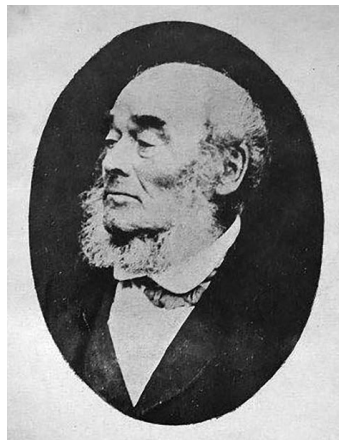
Denisa Prošková

# NAPRAVENÝ HŘÍŠNÍK VÁCLAV BABINSKÝ

## První léta a rodinné zázemí

Kdysi nebyl Václav Babinský ani neslavně slavný, ani zkažený. Kdysi byl prostě dítě, jakých se v domácích postelích habsburské monarchie v druhé polovině 18. století rodily tisíce. Za jiných okolností by se dalo říct, že měl štěstí, protože se dožil požehnaných osmdesáti šesti let. Jenže jeho příběh je pouze smutnou ukázkou jednoho promrhaného života.

U všech kriminálních živlů, a o těch, kteří z nějakého důvodu vybočili nad běžný průměr, to platí dvojnásob, nás většinou jako první napadá otázka: Co je asi tak v dětství formovalo? Kde a proč došlo k tomu zadrhnutí, které je vychýlilo na šikmou plochu?



*Václav Babinský*

Informace o původu a dětství kohokoli, kdo nenáleží do šlechtického rodu a spadá do minulosti starší sta let, bývají neurčité. U Babinského, na kterého se během let nabalily nánosy legend a mýtů, příliš nepomohou ani historici. Sice se odkazují na výpisy z matrik, ale zároveň se jejich tvrzení rozcházejí. Původ loupežníka a přesné datum jeho narození jsou nejasné a i další fakta z jeho života je potřeba vždy uvozovat slovy „přibližně“ a „asi“.

V zásadě se nabízí dvě výrazně odlišné verze. Výchozí bod je stejný: zdravé novorozeně se poprvé nadechlo v severočeských Litoměřicích. Nejčastěji je jako datum jeho narození uváděn 20. srpen 1796 nebo 1792. Když byly Václavovi čtyři roky, přestěhovala se jeho rodina z Litoměřic do nedalekých Pokratic, ze kterých si odnesl jeden ze svých pseudonymů „pokratický Venca“. Dále se už ale ocitáme v zóně zcela odlišných informací.

## **Verze první: synek z dobré rodiny**

Historik Jaromír Jermář uvádí, že rodiče Jan Václav a Anna Kateřina Babinští nechali syna pokřtít v litoměřickém děkanském kostele Všech svatých. Je zřejmé, že patřili k místní smetánce, protože jinak by se kmotry jejich syna nestali krajský komisař Anton Bienerz Bienenberga, kupec Vincenc Maader a slečna Marie Anna Světecká z Černčic, která se později provdala za gymnaziálního profesora a byla švagrovou Josefa Jungmanna.

Spousta zločinců své pozdější činy svaluje na neutěšené poměry, chudobu, bití, nezáměr rodičů nebo opuštěnost. Pokud budeme věřit Jermářově variantě, Václav se na nedostatečné domácí zázemí vymlouvat nemohl. Jeho otec, schwarzenberský zahradník, dokázal rodinu velmi slušně zajistit. V Litoměřicích se navíc traduje, že malý Václav ministroval ve vězeňské kapli, náležející tehdy k litoměřickému kriminálnímu soudu. Jako dítě „nikoho“ by se asi do těchto míst nedostal. Rodiče a nejbližší okolí prý už tehdy znepokojovalo, že se na vězně nedíval s opovržením, ale nejdřív se špatně skrývaným a pak už otevřeným obdivem. Fascinace

dobrodruhy a ztracenými existencemi údajně gradovala v dobách, kdy jej co by synka z lepších poměrů vyslala rodina na gymnázium.

Přísná disciplína tehdejšího školství roztěkanému klukovi s prudkou povahou nešla pod nos. Neuznával autority, učivo ho nezajímalo, místo něj hltal pod lavicí třídní román o slavném lupiči Rinaldu Rinaldinim a pídil se po informacích o zlodějích a zbojnicích nejhoršího ražení. Mezi spolužáky dokonce rozhlásil, že jeho idolem je slavný italský vůdce lupičů jménem Michele Pezza alias Fra Diavolo. V silně katolickém městě, kterým Litoměřice tehdy byly, tím vzbudil vlnu nevole. Profesory, poukazující na jeho slabé známky a špatný vliv na ostatní studenty, už ani otec s relativně vlivnými známými neobměkčil. Václava z gymnázia vyloučili a až do nástupu na vojnu pracoval v litoměřických zelinářských a ovocnářských zahradách.

Věrohodnost této gymnaziální, byť krátké epizodě dodává fakt, že Babinský hovořil německy stejně dobře jako česky. Sice vyrůstal v oblasti, kde o žádný mimořádný úkaz nešlo, Babinský ovšem ovládal němčinu nejen hovorově. Jako vězeň na Špilberku se při vězeňských bohoslužbách údajně aktivně hlásil k předčítání modliteb v obou jazycích. To ovšem vyžadovalo mnohem vyšší úroveň znalostí než jen tu, která by se dala pochytit „na ulici“ nebo během vojenské služby.

## **Verze druhá: dítě nádeníka**

Druhá, méně šťavnatá verze o Babinského dětství „lepší“ původ a pokusy o středoškolské vzdělání popírá. Otec Jan Václav je například historikem Adamem Votrubou označován za pouhého zahradnického nádeníka. Malý Babinský tak byl od nejtutějšího věku „zapřažený“ v zelinářské zahradě a na studia nemohl ani pomyslet. Některé zdroje přisuzují Babinského otci profesi kováře, který si v zahradnictví jen přivydělával. V každém případě se Václavovi zahradnické řemeslo, které od otce pochytíl, o mnoho let později hodilo a zajistilo mu relativně důstojné dožití.

O Babinského matce víme jen to, že se za svobodna jmenovala Herrmannová a před svatbou žila v Nové Vsi, malé vesnici pod Střekovem. Jisté však je, že Babinský měl sourozence, dva bratry a sestru. Všichni žili až do smrti spořádaným životem a těžce nesli špínu, která na ně kvůli Václavovi padala. Přitom se hned na prahu dospělosti rozhádali, a když Václav nastoupil na vojnu, zpřetrhal s nimi všechny kontakty. Ještě větší odcizení nastalo, když byl Václav odsouzen k výkonu trestu. Jeho pověst jim komplikovala život, ale nejen jim – i celé Pokratice údajně vyvinuly maximální úsilí, aby se vyvlékly ze zákona a nemusely jej po propuštění z vězení jako domovská obec přijmout.

## **Vojna a slavný herecký výkon**

Zhruba ve svých dvaceti letech (roku 1815 nebo 1816) vyměnil Babinský zahradnickou zástěru nedobrovolně za vojenskou uniformu. Vojenská služba v napoleonských dobách patřila k nejčernějším nočním můram mladých mužů a jejich rodin. Verbovalo se na osm až čtrnáct let, bohatší se takzvaně vyplatili nebo se vyhnuli ztrátě nejlepších let protekcí, zbytek měl smůlu. Armáda tak stála na počátku nejedné kriminální dráhy, protože spousta mladíků tvrdý kasárenský dril, šikanu, stesk po domově a starost o osud blízkých nevydržela a utekla. Za dezerci byl ovšem trest smrti, dezertéři se tedy nemohli vrátit k normálnímu životu a živili se krádežemi.

Václav Babinský zahájil vojenskou kariéru u pěšího regimentu Polombini 36 v Terezíně. Krátce poté jej armáda převelela k dělostřelcům a v letech 1820–1824 působil v pěším Wellingtonově pluku. Všechny dochované zápisy hovoří o tom, že se choval neukázněně a drze, nerespektoval rozkazy, a proto jej pravidelně trestali. Babinský měl vojenské služby rychle plné zuby a svůj problém řešil originálně – vynikajícím hereckým výkonem. Simuloval šílenství a v předstíraných záchvatech zuřivosti ohrožoval ostatní vojáky. Choval se natolik věrohodně, že ho vojenský

lékař nechal deportovat do vojenského ústavu pro choromyslné. Odtud pak putoval do pražské, karlínské Invalidovny, charitativní ubytovny pro vojenské invalidy a jejich rodiny.

Mnozí by podobné zaopatření považovali za výhru a vrchol sociálních jistot, testosteronem nabušený Babinský si ale nedovedl představit, že by mezi osudu odevzdanými lazary, jejich usouzenými, hašteřivými ženami a upištěnými dětmi vydržel déle, než bylo nezbytně nutné. „Zázračně“ se mu vrátil rozum, a tak jej propustili. Věrohodněji se ovšem jeví verze, že prostě a jednoduše utekl, protože habsburská armáda by zdravého jedince ze svých spárů jen tak nepustila. Dokonce si prý, patrně pro lepší začátky na svobodě, s sebou odnesl i plukovní pokladnu. Na ni se váže romantický drb, že kradl vlastně ze soucitu, protože chtěl pomoci jakési dívce z chudé rodiny. Vzhledem k tomu, že neexistuje žádný doklad o tom, že by pluk hlásil nebo písemně zaznamenal ztrátu pokladny či peněz, což je zvláštní, protože by šlo o aféru jako hrom, k loupeži nejspíše nedošlo. Ať už utekl, nebo ho propustili, Václav Babinský se ocitá s holýma rukama a pár drobnostmi v kapse na svobodě a nemá se kam vrátit.

## **Babinského metoda**

Až do momentu, kdy se jeho jméno začalo objevovat v protokolech četníků, nevíme nic bližšího, jen tedy dedukujeme, že zcela logicky nejdříve zamířil do kraje, který dobře znal. Kontaktoval v prvních dnech svobody přece jen někoho z rodiny? Anebo předem tušil, že jsou první, kde by po něm někdo pátral, a tak se držel zpátky, popřípadě se s nimi scházel jen potajmu? Hledal spojence mezi sobě podobnými vandráky a ztroskotanci? Jak přežíval v období, kdy se „pouze“ potuloval a občas z hladu „neškodně“ štípnul slepici, odnesl ze šňůry vyprané sušící se svršky nebo navštívil nezamknutý dům a vzal si první, co uviděl, ovšem nikdo ho nepřistihl?

V roce 1829 ho v Litoměřicích vyšetřovali pro krádeže, ale četníci neměli dost důkazů a museli ho propustit. Jeho společník Franz Anton Va-

tera pak vyfasoval za podvod na tu dobu velmi mírný trest dvou měsíců těžkého žaláře.

Babinského zlodějský region zahrnoval okolí rodných Litoměřic, později Teplice, Děčín, Varnsdorf, Českou Lípu. Svůj rajon postupně rozšiřoval k Mnichovu Hradišti, Sobotce, Mladé Boleslavi, Brandýsu nad Labem, Mělníku a Terezínu, který znal z dob vojančení. 24. března 1832 si „odskočil“ vyloupit mlýn Antonína Meima u Brna a je jasné, že tehdy už rozhodně nepracoval jako sólista. V románech se občas dočteme o velké skupině jeho kumpánů, která se skládala z dvanácti mužů „zarostlých tváří, jimž šibenice z očí hleděla“. Ve skutečnosti počet členů jeho partičky kolísal. Někdy kradli ve dvou, při některých akcích jich bylo dvanáct, jindy šestnáct, dokonce i dvacet. Každopádně si hned zkraje své loupežnické kariéry našel parťáky Aloise Hoffmana a jeho sestru Apolenu, která se časem stala jeho milenkou a družkou. S Apolenou jej nakonec i chytili.

Kriminální rukopis „Vency z Pokratic“ se jevil velmi specificky a promyšleně a právě díky tomu se mu dařilo dlouho unikat a hlavně budovat mýtus spravedlivého a nepolapitelného zloděje. Babinský totiž důsledně dodržoval anonymitu i mezi „svými“. Karel Novotný, který zkoumání Babinského zasvětil řadu let, to popisuje následovně: „K němu a jeho kumpánům se jako k nočnímu světlu slétali pobudové a podivné existence z různých míst, aniž ho a jeho nejbližší spolupracovníky znali osobně, nebo aby znali jejich jména. A proto Babinský unikal, ale místní spolupachatelé vždycky uvízli v žalářích. Spojoval se s různými existencemi z řad tuláků nebo místních lidí nevalné pověsti, od kterých se dozvídal, kdo má kde doma ukrytý větší finanční obnos.“ Tyto informátory po činu nemilosrdně obětoval. „Po akci nikdy nečekal, neslavil ani neodpočíval. Tíše se sám, popřípadě s jedním či dvěma nejbližšími spakoval, a aniž by ostatním něco řekl, snažil se dostat co nejdále od místa činu, zatímco místní spolupachatelé uvízli v síti zákona,“ uvádí Novotný.

Další krycí a zametací manévry spočívaly v tom, že si vybral jméno nějakého místního pobudy, a tím se při akci opakovaně představoval. Minimálně tím vyšetřování zdržoval a zamotával. Tak například jistý Sieber

v zoufalství použil jako alibi svoji vlastní lesní krádež, která byla menší a méně závažná než trestný čin Babinského, jenž se mu za něj snažili „přisít“. Jiný muž se podezření z vraždy spáchané Babinským zbavil až přiznáním ke krádeži plátna.

Babinský přitom vůbec nebyl geniální stratég. Podle historika Adama Votruby o metodách úniků a úskoků, které pak aplikoval ve svých rajonech, slyšel nebo četl. Jeho styl se totiž nápadně podobal stylu lupičských band popsaném německým historikem Carstenem Cutherem. Gauneři jej vybrušovali řadu let v podsvětí, Babinský k němu už jen dodal vlastní inovační prvek: bez skrupulí obětovat spolupachatele. Když tohle všechno víme, jánošíkovský mýtus spravedlnosti je v jeho případě holý nesmysl a vznikl ze zcela prozaického důvodu. Babinského nechávali nemajetní ledově chladným. Nechával je na pokoji jen proto, že u bohatých obětí se mu podstupované riziko vyplatilo. Do kategorie, která ho zajímala, tak patřili kupci, formani, bohaté usedlosti, mlýny nebo vrchnostenské kanceláře. Žádný soucit, či snad dokonce odpor proti zvlí panstva a monarchie! Chudým jednoduše nebylo co vzít.

V roce 1833 už hořela Babinskému v Čechách půda pod nohama nato-lik, že se přesunul do Polska a potuloval se v okolí Lodže. Později tvrdil, že si zde pořídil hostinec, dokumenty nebo svědci, kteří by to potvrdili, se ale nikdy nenašli. V okolí Lodže se ale poměrně často vyskytuje příjmení Babinski. Je možné, že se tu skrýval u vzdálenějších příbuzných, ke kterým jeho pověst v plné šíři nedolehla. Anebo dolehla, ale nemohli s tím stejně nic dělat. Každopádně se ale v roce 1835 vrátil do Čech, kde jej zakrátko dopadli.

## **Zatčení a soud**

Fakta o místě jeho zatčení se rozcházejí. Někde se uvádí, že jej dvouletý pobyt v zahraničí přitáhl znovu zpět k Pokraticím, kde se snažil vzkřísit zpretrhanou živnost. Že je místem, kde ho chytili, se ale chlubí třeba i vý-



chodočeská Jaroměř. Jisté je ovšem to, že jej prozradil někdo z jeho lidí. Možná sehrála roli hamižnost – monarchie vypsalala odměnu za Babinského hlavu v takové výši, že by jejímu příjemci zabezpečila solidní život až do smrti. Klidně ale mohla udělat neopatrnou chybu partnerka Apolena Hoffmanová. Detaily se opět nedochovaly, zato víme, že legendární postavu obžaloval soud za 12 trestných činů:

1. Za vraždu Václava Dominy ze Skramouše, spáchanou 17. září 1830.
2. Za loupežnou vraždu manželů Stránských v Maníkovcích na Mnichovohradištsku z 8. na 9. října 1831.
3. Za vyloupení berní pokladny v Dětenicích v říjnu 1827.
4. Za loupeže v Brně a ve mlýně na česko-saských hranicích.
5. Za loupež ve mlýně u Anny Krouské v Brodcích nad Jizerou z 30. na 31. května 1831.
6. Za poškození vozu hostinského v Úpořínách na Teplicku 16. října 1833.
7. Za loupežné přepadení mlynáře Heineho v Mikulášovicích u Šluknova z 23. na 24. března 1830.
8. Za loupežnou krádež u převozníka Krejzy v Brozanech u Litoměřic z 14. na 15. ledna 1831.
9. Za loupež u důchodního Jana Paula v Lysé nad Labem z 1. na 2. května 1830.
10. Za loupežnou vraždu na Janu Blumbergovi v Horní Kamenici z 4. na 5. srpna 1833.
11. Za násilí při zatýkání v Kuřívodech 19. ledna 1832.
12. Za falšování cestovních dokladů.

Soud s Václavem Babinským a jeho kumpány Bartolomějem Kolschitzem, Franzem Antonem Valterem, Michalem Latnerem, Ignatzem Bittnerem a partnerkou Apolenou Hoffmanovou se táhl pět let. Proč ty průtahy?

Pohled na průběh ostře sledovaného případu s legendárním kriminál-  
níkem je opět dvojitý. Procesy s „obyčejnými zločinci“ tehdy ovlivňoval

fakt, že roli soudců zastávali i magistrátní radové. Muži často bez právnického vzdělání či vysloužilci z řad vyšších důstojníků. Soudci tohoto ražení pak logicky nedokázali vést výslechy úplně profesionálně. Usvědčit protřelého Babinského, bojujícího o každé slovíčko, bylo nad jejich schopnosti. Jejich těžký soupeř vytrvale zapíral, protiřčil si, oháněl se nevinou nebo si postavil hlavu s tím, že už toho řekl dost, zarytě mlčel a nikdo z něj nedostal ani slovo. Zároveň ale z protokolů vyplývá, že se soud ze všech sil snažil chovat korektně a odmítal nepřímé důkazy. Díky směsici slušnosti, amatérismu i vykutálenosti obžalovaného se ovšem soudní přelíčení občas měnila ve frašku.

Když se například probíralo zmiňované násilí při zatýkání nebo falšování dokladů, soudní zapisovatel se kousal do rtu, aby se nerozesmál nahlas, a nebyl rozhodně sám.

Díku tomu například víme, že falešný pas na jméno Josef Schmidt vystavoval v říjnu 1831 Antonín Profeld z Mnichova Hradiště, zaměstnanec vrchnostenského úřadu hradištského panství v Klášteře Hradišti nad Jizerou. Antonín Profeld u soudu přiznal, že žádného Schmidta nikdy neviděl. Okolkovaný blanket s dopisem žádajícím vystavení pasu plus peníze mu přinesl jakýsi František Nedoma z Bílé Hlíny a tvrdil, že Josef Schmidt u něj bydlí. František Nedoma později při konfrontaci uvedl, že domnělý Schmidt je totožný s Babinským a že to věděl. Nijak neobvyklý podvod měl ovšem svoji dohru.

O dva měsíce později, přesně o Vánocích 1831, se kuřívodský rychtář Václav Franke dozvěděl nepříjemnou věc. Znamé obecní firmy David Max a Tobiáš Klingera u sebe schovávají nenahlášenou podezřelou osobu, která za tmy odchází a přichází ozbrojena dvěma pistolemi a dýkou. Rychtář se dostavil na označené místo s četníky, ale přišli pozdě. Maxův dům byl prázdný a Max se rozčiloval, proč jej otravují, když nic neudělal. Už 19. ledna 1832 se dostalo k rychtářovi další udání, že se onen muž schovává za městem u vetešníka Josefa Eichlera. V Eichlerově domku se rychtář a jeho doprovod skutečně setkali s mužem, který se prokazoval pasem na jméno Josef Schmidt. Byla tu i neznámá žena, která ale využila

rozruchu a nepozornosti a utekla. Údajný Josef Schmidt se choval velice výhružně a útočně, při zápasu pokousal rychtáře Frankeho tak, že se musel 14 dní léčit, a zranil také radního Herrmanna a jeho syna, kteří přišli s rychtářem. Výbojného muže nakonec společnými silami zpacifikovali, zatkli a dopravili do Mladé Boleslavi. Vyšetřování s ním bylo vedeno jako s Josefem Schmidtem, netrvalo ale dlouho: Schmidt Babinský z mlado-boleslavského vězení brzy utekl. Když jej teď chytily, jednak si dal na čas, než se nechal přesvědčit, že on je on, a ne Schmidt. Navíc důrazně popřel, že by se bránil zatčení. Bez mrknutí oka na celou soudní síň s vážnou tváří prohlásil, že kuřivodského rychtáře Frankeho kousl do prstu omylem, protože mu chtěl zabránit v sebevraždě!

Legrácky a dětinské výmluvy se legendárnímu lupičovi stonásobně vyplatily. Právě pro tu korektnost soudu a vlastní lišáctví se vyvlékl z šesti bodů obžaloby a zcela zásadní pro něj bylo, že nikdo nedokázal, že by měl prsty ve dvojnásobné vraždě manželů Stránských nebo v mordu Jana Blumberga. Zachránil se tím ze šibenice. Blumberga 5. srpna 1832 Babinský a jeho parta ubodali osmi ranami v lese u Horní Kamenice. V tomto případě sice existovaly důkazy, že byl u toho a loupil, ale vraždu soudci nakonec připsali jeho společníkovi. Když o mnoho let později, už jako unavený stařec po hospodách vykládal své historky, na otázku, jak to, že unikl oprátce, odpověděl: „Ten, kdo ví, nemluví. Ten, kdo mluví, neví. Slůvko ne by mělo být zasazeno do zlata!“

Babinský nakonec doplatil na tři činy, které se soudu jevily nejzávažnější:

V noci na 24. března 1830 v Mikulášovicích u Šluknova přepadl se čtyřmi kumpány dům mlynáře Antonína Heineho. Lupiči mlynáře svázali a jeho hospodyni jménem Rosslerová donutili, aby jim vydala klíče od pokladny, ze které ukradli 500 pruských tolarů. Mlynář po odchodu lupičů zemřel na mrtvici z leknutí.

V noci z 1. na 2. května 1830 přepadl se svojí tehdy sedmičlennou tlupou dům Jana Paula v Lysé na Labem. Do domu se lupiči dostali oknem. Manželku omráčili obuškem a Jana Paula chtěli svázat v posteli. V prů-

vanu však zhaslo světlo, Paul se vytrhl, utekl a křikem zburcoval sousedy. Lupiči tak stihli pobrat pouze oděv v hodnotě patnácti zlatých.

V noci na 15. ledna 1831 se Babinský se svými čtyřmi společníky vloupal do domu převozníka Jana Krejzy v Brozanech. Dozvěděl se totiž, že si převozník našetřil peníze na koupi hospody. Banda mu ukradla 2 500 zlatých a slosovací listinu na 350 zlatých.

Závěrečné líčení připadlo na 1. prosince 1840. Soud uvedl, že Babinský je pro veřejnost velmi nebezpečný a popírání viny a falešná tvrzení mu připsal jako přitěžující okolnost. Verdikt i otrlého Babinského zdrtil. Zněl: dvacet let těžkého žaláře v Brně na Špilberku.

Ještě do léta si Babinský užíval v porovnání s tím, co ho čekalo, „fešácký kriminál“ ve vazební věznicí, než ho 10. června 1841 policejní eskorta převezla do kasemat v horním poschodí Josefinského traktu. Partnerka Apolena Hoffmanová vyfasovala dvanáct let. Bylo jí čtyřicet jedna let, trpěla souchotinami a výkon trestu nikdy nenastoupila. Patnáct dní po vynesení rozsudku zemřela na chrlení krve. Babinský ji přežil přesně o 45 let.

## Špilberk, peklo na zemi

Středověký Špilberk, v době třicetileté války přestavěný na pevnost, která pomohla město ochránit před švédskými vojsky, měl stejně neklidný osud jako Babinský. Zdejší kasematy sloužily původně k ukládání střelného prachu. Byly to dvoupatrové, z cihel postavené klenuté chodby, jež byly při přebudovávání hradu na pevnost vestavěny do postranních hradních příkopů.

Císař Josef II., který v 18. století proslul jako strůjce řady reforem, se pustil i do úprav soudnictví a vězeňství. V rámci toho se rozhodl zaměnit ve špilberské pevnosti uskladněný střelný materiál za lidský. Špilberk se tak stal obávaným odkladištěm nejtěžších (ovšem pozor, neurozených) zločinců, vrahů a žhářů z celé habsburské monarchie. Císař nechal kase-

maty rozdělit na dvacet devět miniaturních kobek. V těchto provizorních samotkách trávili vězni dny a noci ve tmě a zimě. Dostávali jeden kousek nekvalitního chleba denně a vodu. Všichni byli přikováni a pouta jim byla snímána jen velmi výjimečně jako odměna za dobré chování. Pohyb měli dovolený jen tak daleko, jak řetězy umožnily, což jim způsobovalo kruté bolesti zad a vedlo k ochabování svalů, někdy až k ochrnutí. Do ran rozedřených okovy se jim dostávala sepe, potřebu vykonávali pod sebe. Sužovaly je blechy a vši, kterým se nemohli bránit a které se ve špíně rozmnožovaly po tisících. Z kobek se linul zápach výkalů a moče, ozývaly se kletby, modlitby, sténání, volání o pomoc i řev těch odsouzců, kteří přišli o rozum. Doba přežití se počítala na měsíce, vězni se měnili na věci, mokravé hromádky kostí, masa a kůže, bez sebemenšího nároku na soucit.

Babinský dobře věděl, na jak strašné místo se dostal, i když s rozsudkem dvaceti let mohl očekávat relativně mírnější zacházení. Ve vězení opakovaně žádal o nové vyšetřování. Znovu ho vyslechli jen jednou, další žádosti byly zamítnuty. Stejně tak prohrál všechna odvolání.

## **„Vězeň číslo 1 042...“**

... jest vysoké silné postavy, má hnědé vlasy a obočí, šedé oči, silnou hrud', široká ústa, dobré zuby, kulatou bradu, na pravém rameni má malé mateřské znaménko a mrká pravým okem. Mluví německy a česky, na Špilberku se choval podle vězeňského řádu.“ Ze zápisu v Kmenové knize vězňů vyplývá, že pětáctýřicetiletý Babinský přišel do arestu jako muž na vrcholu sil. V ohledacím protokolu, který se sepisoval o každém nově přichozím, se dočteme následující: „Václav Babinský, všeobecně zvaný Venca z Pokratic nebo Pokratický Venca, také Josef Schmidt, František Malý, Antonín Müller a Josef Fischer. Z Pokratic, příslušný do města Litoměřic v Čechách, pětáctýřicetiletý, katolík, ženatý, bez zaměstnání, sloužil dříve jako prostý voják u Wellingtonova pluku. Od roku 1830 se zdržoval

v Pokraticích, roku 1832 uprchl z pražské trestnice a oženil se v Lodži v ruském Polsku, odkudž byl vydán.“

Vzpourný muž se odmítl poddat svému osudu. Od počátku se upnul k myšlence, že ze Špilberka uteče. Přemýšlení o tom, jak útěk provede, mu v prvních hodinách a dnech vnitřně pomáhalo vyrovnat se s otřesnými podmínkami. O útěk se pokusil už pár dní po přijetí. Údajně vlákal strážce do přidělené kopky pod záminkou, že potřebuje vodu. V té době patrně nebyl připoután, protože strážce napadl, sebral jim zbraně a začal se probíjet ven. Při skoku z hradeb si ovšem zlomil nohu.

Ve vězeňské nemocnici se pacienti těšili o poznání vyššímu standardu. Staraly se o ně jeptišky, a už jen přítomnost ženského elementu, byť nedotknutelného, prostředí zlidšťovala. Do věznice docházely ženy spíše staršího věku, ve věznicích ovšem vzbuzovaly často velice zasuté vzpomínky na matky. Znehybněný Babinský, ležící se zlomenou, v dlahách upoutanou nohou, připadnul ctihodné sestře Clarise. Jejich setkání zásadně ovlivnilo jeho další roky ve vězení a až do své smrti na ni vzpomínal.

Po uzdravení se vrátil zpět do věznice, kde se jeho situace samozřejmě výrazně zhoršila. Seděl teď se zostřenou ostrahou a bez pardonu v řetězech ve dne v noci. Vězeňský písař v Kmenové knize zaznamenal: „Tělesně zdrav, jinak velmi nebezpečný člověk. Byl ve spojení s velkou loupežnickou a zlodějskou tlupou, je velmi zchytralý a podnikavý. Dvakrát se pokusil o útěk vylámaním způsobem životu nebezpečným z velké výšky a jiné naváděl.“

Babinský definitivně pochopil, že jeho šance na útěk jsou velmi mizivé. Možná v něm doopravdy rezonoval přístup sestry Clarisy, která se o pacienty starala bez odsuzování a hodnocení jejich minulosti, ale my se dnes spíše přikláníme k tomu, že se rozumově rozhodl pro novou strategii přežití. Kmenová kniha vězňů najednou vydává svědectví, že Babinský obrátil o sto osmdesát stupňů. „Chová se velmi pokorně. Nosí u sebe stále růženec a při každé příležitosti se modlí.“ O nedělních mších se začal velmi agilně nabízet, že by mohl vězňům předčítat modlitby

v češtině i němčině. Se stejnou horlivostí se hlásil k předříkávání veršů při kostelním zpěvu. Jeho obrácení bylo velmi nápadné. Pokud se ovšem přetvaroval, dělal to důsledně, vytrvale a nikdy nevypadával z role. Nejistíme, jestli se ostatním jevil jako pokrytec, nebo mu jeho bezbřehou zbožnost „spolklí“, každopádně na ní nekřesťansky vydělal. Nejdříve si získal důvěru vězeňského kaplana a díky jeho referencím i vedení věznice. Za čas se tak vyšvihnul na ošetřovatele nemocných, a zabil tak dvě mouchy jednou ranou. Užíval si řady drobných výhod, které zvyšovaly šanci na přežití, a zároveň unikl mozek stravující nudě z nicnedělání. To, že se někdo z jednotvárnosti dnů vyšinul, nebylo v tomto prostředí ničím výjimečným a každý bojoval o záchranu zdravého rozumu, jak uměl. Babinský tomu čelil třeba tím, že vymodeloval z nastřádané chlebové střídy svoji bustu (nyní je ve sbírce Metternichů na zámku v Kynžvartu) a pak ji koloroval barvami, které mu pomohl sehnat kaplan. Jindy ze stejného materiálu vytvořil i maketu hodin, která beze slov dokazuje, co bylo pro něj – jde-li tedy opravdu o originál – nejdůležitější: přežít pomalu plynoucí čas... Jako zdravotní personál se náhle dostal ke kvalitnějšímu, pestřejšímu jídelníčku, směl se volněji pohybovat po věznici a nemocní a umírající mu odvyprávěli spousty svých pohnutých, neuvěřitelných a napínavých životních osudů, takže měl i o čem přemýšlet. Tvrdil, že tohle všechno ještě více prohloubilo jeho víru ve všemocného Boha, což mu ovšem nebránilo po propuštění cizí historky vykrádat a vydávat za vlastní!

V době, kdy si Babinský odpykával trest, mocnářství na Špilberk deportovalo i polské účastníky povstání proti ruskému carovi nebo italské vlastence. Ti, kdo přežili, na českého lumpa vzpomínali s respektem jako na chlapa, kterému se povedlo z nelidského vězení utéct. Koluje i smyšlený příběh, který dal patrně vzniknout odrhovače o Babinském, starém lotru mexickém, vězněném na kopečku v Africe, kde stojí stará věznice. V rámci výkonu trestu vedení údajně poslalo vzorného, na víru obráceného Babinského na Madagaskar, aby pomohl tamnímu králi vyřešit problém přestavby pevnosti, jež měla chránit královskou pokladnici.

Panovník požadoval pro svůj projekt ne ctnostného teoretika, ale právě zkušeného praktika zločince, který nejlépe pozná, kde jsou slabiny bezpečnostních zařízení. Babinský se jevil jako persona non grata a navíc si s ním mohl král promluvit téměř ve své mateřštině. Na Mauriciu měl totiž vládnout dobrodruh Matúš Móric Michal František Serafín Beňovský, rodák ze slovenského Vrbového, údajně první Evropan, který se plavil v severní části Tichého oceánu, kde si jej domorodci v roce 1776 zvolili za krále. Na rozdíl od jiných historek tato figura existovala a jistý čas Madagaskar skutečně ovládala, Babinský se s ní ale nikdy nepotkal. Nemohl. Beňovský totiž zemřel v roce 1786, čili dříve, než se Venca z Pokratic narodil.

## **Blíží se konec trestu**

Během Babinského pobytu na Špilberku se poměry na hradě relativně zmírňovaly a zlepšovaly a v roce 1855 císařství trestnici zrušilo. Více než čtyři sta vězňů, včetně Babinského, převezli do Kartouz – dnešních Valdic u Jičína, kde zůstal až do konce svého trestu. Šedesátiletý muž i na nové adrese ze své zbožnosti vytěžil, co mohl, včetně možnosti pracovat venku na čerstvém vzduchu na zahradě. V roce 1861 jej konečně měli propustit. Nijak extra se z toho neradoval. Propuštěncům bez rodin za léta odtržení od všech informací a inovací těžce ujel vlak a svoboda chutnala trpce. Nikoho neměli, ničemu nerozuměli, nikdo je nechtěl. Domovské obce se jich štítily a dělaly všechno možné, aby je nemusely přijmout. Mazaný Babinský tohle všechno předjímal a zjevně o své budoucnosti intenzivně přemýšlel ještě před uplynutím trestu. Krátce před propuštěním zaslal řediteli písemný dotaz, zda by mu umožnili zůstat ve službách věznice. Státní zastupitelství mu vyhovělo a doporučilo jej kongregaci Milosrdných sester v Praze. Před trpkým osudem potulujícího se žebráka ho tedy zachránily jeptišky a zaměstnaly jej jako zahradníka. Zlé jazyky dlouho tvrdily, že k jejich ochotě a velkorysosti výrazně přispěl i fakt, že otce ge-



nerální představené Milosrdných sester zachránil kdysi Babinského otec před bankrotem.

## **Mladý ďábel, starý světec**

Čerstvý propuštěnec nastoupil jako zahradník do klášterního nalezince v Řepích u Prahy. Pracoval za byt, stravu a pár drobných. Dvacetiletá izolace udělala své. Svět mu naháněl strach, připadal mu chaotický a nepředvídatelný, bez jasných pravidel. Naproti tomu v nalezinci panoval klid. Vládla tu pravidelnost, opakující se rituály a na takový řád byl Babinský zvyklý. Opuštěné děti netušily, že ten starý pán, který jim s chutí vykládá o pěstování zeleniny a připomíná jim, aby pravidelně děkovaly Bohu za krásu přírody, v minulosti přepadával a vraždil. V bezpečí klášterních zahrad a ve společnosti dětí a disciplinovaných, ale vlídných sester Babinský pookřál. Vrátila se mu chuť do života a začal pozvolna vyhledávat i společnost ostatních lidí.

V neděli, kdy měl volno, si sem tam zašel do hospody. A tak se jednoho dne stalo, co se stát muselo – zjistil, že je vlastně slavná osoba. Buď zaslechl písničku, která popisovala jeho činy, nebo se o něm bavil někdo z hospodských hostů. Polichotilo mu, že se o něm nehovoří s pohrdáním, ale s obdivem. Ješitnost přemohla ostražitost, kterou si v sobě vybuchoval, dal se s neznámými do řeči a prozradil jim svoji totožnost. Když jej vyzvali, aby vyprávěl něco z toho, co prožil, hospoda ztichla a Babinský poznal, jak chutná sláva.

První sešitové stodesetistránkové vydání jeho příběhů s názvem „Babinský, vůdce loupežníků v českých zemích“ vyšlo v Hradci Králové v roce 1862, pouhý rok po jeho propuštění. Jak už jsme zmiňovali, když se osmělil, víc a víc si vypomáhal historkami, které dvacet let poslouchal od spoluvězňů. Štamgasti hostinců U Velkého dvora a U Zlaté lodi ale byli spokojeni. Ochotně Babinskému platili útratu za iluzi, že mají z první ruky, jak to bylo „doopravdy“.